

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.7.6
KOM(2011) 414 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

2011 m. metinė ataskaita dėl Europos Sąjungos vystymosi bei išorės pagalbos politikos ir jos įgyvendinimo 2010-aisiais metais

{SEK(2011) 880 galutinis}

Sunki padėtis

2010 m. pasaulis ėmė pamažu atsigauti po 2008–2009 m. finansų ir ekonomikos krizės. Tačiau pažangos procesas buvo nelengvas ir netolygus. Net tokiuose išsivysčiusiuose regionuose kaip Jungtinės Amerikos Valstijos, Japonija ir Europos Sąjunga užfiksuotas nedidelis ekonomikos augimas. Besiformuojančios ekonomikos šalyse, pirmiausia Kinijoje, Rusijoje ir Brazilijoje pažanga buvo didesnė. Besivystančiose šalyse, ypač gaunančiose mažas pajamas ir labiausiai nukentėjusiose nuo krizės, ekonomikai augti beveik nebuvo galimybių. Kai kurios jų pirmosios nukentėjo nuo naujos pasaulinių žaliavų, energijos ir maisto kainų augimo bangos praėjusiais metais. Joms nepavyko pasinaudoti savo šalies ar tarptautinės rinkos galimybėmis ar sukurti naujų. Be to, pasaulio gyventojų skaičius padidėjo 79,3 mln., daugiausia besivystančiose šalyse. Vilčių pasiekti Tūkstantmečio vystymosi tikslus (TVT) iki numatyto 2015 m. termino nebeliko.

Dėl šių veiksnių skurdžių šalių nedarbo ir skurdo lygis dar labiau padidėjo. 2009–2010 m. pasaulyje atsirado dar 120–150 milijonų bedarbių ir vargšų. Ypač tai pajuto jaunimas. Dėl to didėjo socialinė įtampa ir daugėjo migracijos problemų. Daugelis besivystančių šalių vyriausybės neturi finansinių galimybių imtis anticiklinių politikos priemonių. Taigi joms teko mažinti biudžeto deficitą ribojant išlaidas. Tai neigiamai atsiliepė socialinėms, sveikatos ir švietimo programoms ir dar padidino skirtumą tarp turtingųjų ir vargšų. Nelygybė dėl gaunamų pajamų išaugo ir pažengusios ekonomikos, ir besivystančiose šalyse.

Tokiomis sąlygomis 2010 m. ES turėjo įgyvendinti savo tikslą intensyviai ir gerinti pagalbą bei teikti ją greičiau ir veiksmingiau. Nuolatinis šiais metais teiktos ES paramos vystymuisi prioritetas – kuo didesnė parama tarptautinėms ir regioninėms TVT įgyvendinimo priemonėms. Jomis siekta užtikrinti, kad dėl krizės nesustotų pažangos procesas, ir įtvirtinti tai, kas jau pasiekta. ES buvo viena svarbiausių dalyvių rugsėjo mėn. įvykusiame JT TVT aukščiausiojo lygio susitikime, kuriame buvo sutarta dar aktyviau siekti įgyvendinti visus TVT iki 2015 m.

Pagrindinis tikslas – įgyvendinti TVT

Šis aukščiausiojo lygio susitikimas buvo svarbiausias su TVT susijęs 2010 m. įvykis. ES daug prisidėjo rengiant šį susitikimą ir atliko jame svarbų vaidmenį. Norėdama pabrėžti savo įsipareigojimą remti tarptautines pastangas, šiame susitikime ES paskelbė apie 1 mlrd. EUR vertės TVT iniciatyvą, skirtą intensyviau padėti Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) šalims siekti TVT, pirmiausia tų tikslų, kuriuos įgyvendinti ypač atsilieka.

Nepaisant to, kad mažindamos biudžeto deficitą valstybių narių vyriausybės riboja išlaidas ir todėl skirti paramą darosi sunkiau, ES pasiryžusi toliau remti TVT priemones.

Aštuonių TVT įgyvendinimo pažanga labai skirtinga. Pavyzdžiui, daug pasiekta visuotinio pradinio išsilavinimo (TVT 2) ir galimybės naudotis vandeniu (TVT 7) srityse. Tačiau 1,4 mlrd. žmonių vis dar gyvena itin skurdžiai, o kai kurių TVT siekti sekasi visai prastai. Reikėtų skirti daugiau dėmesio gimdyvių sveikatai (TVT 5) ir galimybei naudotis sanitarijos priemonėmis (TVT 7). Afrika į pietus nuo Sacharos atsilieka daugelio TVT srityse.

2010 m. balandžio mėn. Europos Komisija pasiūlė konkrečių priemonių, kuriomis ES galėtų padėti besivystančioms šalims laiku pasiekti TVT. Daugiausia dėmesio šiame 12 punktų veiksmų plane skiriama labiausiai atsiliekančioms šalims, įskaitant tas, kuriose yra konfliktų

ar kurių padėtis nestabili dėl kitų priežasčių. Prie šio plano buvo pridėti penki darbiniai dokumentai, kuriuose analizuojama, kokia pažanga padaryta siekiant TVT, teikiant paramą vystymuisi, didinant pagalbos veiksmingumą, teikiant pagalbą prekybos srityje ir formuojant nuoseklią politiką. JT aukščiausiojo lygio susitikimui parengtame ES pozicijos dokumente taip pat kalbama apie Komisijos priemones aprūpinimo maistu, visuotinės sveikatos, vystymąsi skatinančių mokesčių, švietimo ir lyčių lygybės srityse.

Aukščiausiojo lygio susitikimo baigiamajame dokumente dalyviai įsipareigojo dar aktyviau siekti įgyvendinti TVT iki nustatyto 2015 m. termino. Tai, kad šią iniciatyvą parėmė ir pažengusios, ir besivystančios šalys, įkvėpė TVT procesui naujos gyvybės. Viena perspektyvių iniciatyvų yra skatinti besivystančias šalis pačioms skirti savo vystymosi programoms daugiau lėšų, pavyzdžiui, stiprinant jų gebėjimus rinkti mokesčius vadovaujantis gero mokesčių srities valdymo principais. Atsižvelgdama į tai, 2010 m. balandžio mėn. Komisija priėmė komunikatą¹, kurio tikslas – stiprinti mokesčių ir vystymosi politikos ryšį ir skatinti gerą mokesčių srities valdymą (skaidrumą, keitimąsi informacija ir sąžiningą mokesčių srities konkurenciją). Be to, ji tariasi dėl partnerystės su Afrikos mokesčių administracijos forumu ir imasi priemonių besivystančių šalių privataus sektoriaus plėtrai remti.

Veiksmingesnis bendradarbiavimas

Pagal Lisabonos sutartį vykdydama bet kurios srities politiką ES privalo atsižvelgti į vystomojo bendradarbiavimo tikslus. Balandžio mėn. Komisija priėmė 2010–2013 m. darbo programą dėl vystymosi politikos darnos². Jos tikslas – užtikrinti, kad pagalba vystymuisi būtų dar labiau suderinta su kitomis ES užsienio politikai svarbiomis priemonėmis, pavyzdžiui, prekybos, mokesčių ir finansų, prūpinimo maistu, klimato kaitos, migracijos ir saugumo srityse.

Europos Komisija ėmėsi kelių iniciatyvų savo vystymosi politikos priemonėms pagerinti. Ji surengė viešas konsultacijas dėl ES pagalbos integraciniam augimui ir tvariam vystymuisi remti (žr. langelį) ir dėl ES išorinių finansinių priemonių vaidmens. Konsultacijos dėl šių priemonių surengtos siekiant išgirsti idėjų ir nuomonių įvairiais klausimais, kaip antai dėl ES finansinės intervencijos tam tikrose srityse sukuriamos pridėtinės vertės, galimų naujų bendradarbiavimo su šalimis partnerėmis formų ir veiklos mechanizmų, ES išorės paramos veiksmingumo, poveikio ir matomumo.

Būsima ES vystymosi politika

2010 m. lapkričio mėn., paskelbusi žaliąją knygą „Integracinį augimą ir tvarų vystymąsi remianti ES vystymosi politika“³, Komisija pradėjo viešas diskusijas šia tema. Šiame dokumente ji siūlo, kaip ES vystymosi politika galėtų padėti besivystančioms šalims sukurti nuosavus integracinio augimo ir tvaraus vystymosi pajėgumus ir sutelkti savo ekonominius, gamtinius ir žmogiškuosius išteklius skurdo mažinimo strategijoms įgyvendinti. Ji siūlo aptarti galimybę sukurti integracinio augimo partnerystės programas, kuriose dalyvautų viešasis ir privatusis sektoriai, pabrėžia, kad klimato kaitos, energetikos ir aplinkos politikos

¹ COM(2010) 163 galutinis, 2010 4 21.

² SEC(2010) 421 galutinis, 2010 4 21.

³ COM(2010) 629 galutinis.

priemonės yra tvaraus vystymosi variklis, o žemės ūkis ir biologinė įvairovė yra labai svarbūs siekiant geriau aprūpinti maistu ir skatinti ekonomikos augimą.

I šių konsultacijų rezultatus Komisija atsižvelgs politiniuose pasiūlymuose, taip pat dėl Europos vystymosi politikos modernizavimo, kuriuos ji rengiasi pateikti 2011 m. antrąjį pusmetį.

Taip pat Komisija pradėjo viešas konsultacijas dėl ES paramos priemonių, skirtų trečiųjų šalių biudžetui remti⁴. Jų tikslas buvo apibendrinti daugiau kaip dešimtmetį kauptą paramos biudžetui patirtį ir išklausyti nuomones ir faktus apie šių priemonių teikiamas galimybes ir būdus jas pagerinti, taip pat apie jų ekonominį naudingumą ir poveikį.

Parama biudžetui – tai mechanizmas, pagal kurį pagalbos lėšos pervedamos į šalies pagalbos gavėjos nacionalinį išdą, jeigu šalis atitinka sutartas mokėjimo sąlygas. 2010 m. parama biudžetui sudarė 24 proc. (1,8 mlrd. EUR) visų ES biudžeto ir EPF išsipareigojimų. Remdama bendrąjį biudžetą, ES remia nacionalinės vystymosi strategijos įgyvendinimą, o remdama konkrečių sektorių biudžetą ES lėšomis padeda atitinkamiems šalies partnerės sektoriams.

Dar viena nauja veiklos sritis – teikiant finansinę paramą vystymuisi derinti dotacijas ir paskolas. Taip siekiama didinti paskolų, ypač teikiamų Europos investicijų banko, apimtį. Dėl šiuo metu ribotų finansinių išteklių tokie derinimo mechanizmai gali būti naudingi ir pagalbą gaunančioms šalims, ir pagalbos teikėjams, nes jais užtikrinamos lengvesnės finansavimo procedūros ir didelis finansinis poveikis. Pavyzdžiui, naujas derinimo metodas pradėtas taikyti įgyvendinant energetikos priemonę. Derinant valstybių narių ir EIB lėšas skirti 40 mln. EUR, iš kurių gali būti bendrai finansuojami vidutinio dydžio projektai, skirti galimybėms naudotis tvarios energetikos paslaugomis AKR šalyse gerinti. Komisija ketina dar plačiau taikyti naujus finansavimo būdus išorės veiksmų srityje, siekdama įtraukti naujų viešųjų ir privačiųjų finansinių institucijų ir taip padidinti finansinį bei politinį ES biudžeto veiksmingumą.

Veiksminga pagalba – labai svarbi TVT įgyvendinimo priemonė. Kiekvieną vystymuisi skirtą eurą reikia panaudoti kuo veiksmingiau. ES yra išsipareigojusi teikti veiksmingesnę pagalbą.

Tarptautiniu lygmeniu savo poziciją dėl pagalbos veiksmingumo ES derina įvairiose organizacijose, pavyzdžiui, EBPO, JT, Didžiojo aštuoneto ir Didžiojo dvidešimtuko forumuose. Toks derinimas ypač svarbus išibėgėjant pasirengimui ketvirtajam JT aukšto lygio forumui pagalbos veiksmingumo klausimais, kuris 2011 m. lapkričio mėn. pabaigoje vyks Busane, Pietų Korėjoje.

2010 m. Komisija buvo viena iš pirmininkaujančių EBPO Vystymosi paramos komiteto (VPK) pagalbos veiksmingumo darbo grupei, kurios tikslas – rengti geriausia patirtimi pagrįstus darbo metodus ir užtikrinti paramą teikiančių šalių politikos nuoseklumą. Komisijos priemonės buvo skirtos didinti valstybių naudojamų sistemų veiklos veiksmingumui, darbo pasidalijimui, pagalbos teikimo skaidrumui ir atskaitomybei, taip pat gerinti bendradarbiavimui techninėje srityje.

Kartu su 27 ES valstybėmis narėmis Komisija įgyvendino 2009 m. patvirtintą ES pagalbos veiksmingumo veiklos programą, kurioje įtvirtinti konkretūs išsipareigojimai griežčiau taikyti

⁴ COM(2010) 586 galutinis, 2010 10 19.

pagalbos veiksmingumo principus. Daug dėmesio, be kita ko, skiriama paramos teikėjų darbo pasidalijimui, kad pagalbos priemonės nebūtų nenuoseklios. Šiuo metu Komisija rengia pasiūlymą suderinti ES ir nacionalinių programavimo ciklų terminus šalių partnerių lygmeniu ir remiantis šalių partnerių strategijomis ir atsižvelgiant į jų programavimo ciklus.

Dar vienas būdas gerinti darbo pasidalijimą yra sistema, kurioje Komisija įgalioja valstybę narę – arba atvirkščiai – vykdyti konkretų projektą, jei tai patogiau dėl projekto įgyvendinimo vietos.

Be to, Komisija pasiūlė dešimt intensyvių pagalbos veiksmingumo didinimo priemonių, kurios grindžiamos trimis pagrindiniais prioritetais: darbo pasidalijimu, valstybių turimų sistemų panaudojimu ir aktyvesniu bendradarbiavimu techninėje srityje.

Užtikrindama pagalbos valdymo kokybę, 2010 m. Komisija atliko kur kas didesnės apimties vykdymų ir baigtų projektų priežiūrą. Ji pateikė Europos Sąjungos Tarybai ir Europos Parlamentui pasiūlymų supaprastinti projektų atrankai ir vykdymui taikomas viešųjų pirkimų ir dotacijų skyrimo procedūras. Daugiau dėmesio skirta ir darbuotojų mokymui.

Galiausiai Komisija pasiūlė suteikti Europos investicijų bankui daugiau galimybių remti ES vystymosi tikslus.

Glaudesnis bendradarbiavimas su tarptautiniais paramos teikėjais

Per šiuos metus ES glaudžiau bendradarbiavo su įprastiniais paramos teikėjais ir naujais partneriais. Lapkričio mėn. įvykusiame aukščiausiojo lygio susitikime ES ir Jungtinės Amerikos Valstijos susitarė parengti bendrą darbo pasidalijimo šalių viduje, skaidrumo ir atskaitomybės planą ir 2011 m. įgyvendinti jį pasirinktose šalyse partnerėse. Balandžio mėn. buvo surengtas pirmasis politinis vystymosi dialogas su Japonija. Lapkričio mėn. Seule įvykusiame Didžiojo dvidešimtuko aukščiausiojo lygio susitikime besiformuojančios ir pažangios ekonomikos šalys susitarė dėl daugiamečio veiksmų plano įveikti augimo kliūtims, ypač mažas pajamas gaunančiose šalyse – tai pirmoji tokio pobūdžio iniciatyva. Prie paramos teikėjų prisijungė naujų šalių – Kinija, Brazilija, kai kurios Arabų valstybės. Jos suteikia ne tik papildomų išteklių, bet ir naujų idėjų.

Komisija toliau puoselėjo ryšius, bendradarbiavo ir tęsė dialogą su JT ir Pasaulio banku. Šiuo metu Komisija ir JT kartu dirba daugiau kaip 100 šalių vykdydamos įvairiausių projektus, nuo išminavimo iki sanitarinių sąlygų gerinimo. 2010 m. ES skyrė 597 mln. EUR JT ir jos agentūrų projektams ir 192 mln. EUR – Pasaulio banko projektams. Bendradarbiaujant su JT ir Pasaulio banku galima įgyvendinti daugiau ir stambesnių projektų. Tai naudinga paramos gavėjams ir didina teikiamos pagalbos veiksmingumą. Pasaulio banko patirtis ypač vertinga paramos biudžetui, viešųjų finansų valdymo, skolos mažinimo ir privačiojo sektoriaus plėtros srityse.

Pagal ES finansinius reglamentus tarptautinės organizacijos gali valdyti ES lėšas taikydamos savo procedūras, jei jos atitinka ES įgyvendinimo ir priežiūros standartus ir jei ES gali prireikus atlikti patikrinimus vietoje.

Be to, ES bendradarbiauja su Europos Taryba, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO) ir Tarptautine migracijos organizacija (TMO).

Partnerių atsakomybės pasidalijimas

2010 m. pagalbos veiksmingumas ir TVT buvo ES bendradarbiavimo su partneriais visame pasaulyje dalis. Surengta įvairių regioninių ir dvišalių aukščiausiojo lygio susitikimų, iš kurių pagrindinis – lapkričio mėn. Tripolyje vykęs ES ir Afrikos aukščiausiojo lygio susitikimas. Jame priimtas antras Bendros Afrikos ir ES strategijos veiksmų planas (2011–2013 m.) siekiant sparčių konkrečių rezultatų tokiose srityse kaip TVT, prekyba, energetika, taika ir saugumas, valdymas ir žmogaus teisės, regioninė integracija ir migracija. Be to, pradėti arba tęsti konkretūs projektai. Pagal juos vykdomos priemonės, susijusios su šaulių ir lengvaisiais ginklais, AKR migracijos stebėjimo tarnyba, programa „Nyerere“, Kaprivio elektros energijos jungtimi, Rytų Afrikos povandeninio kabelio sistema, mokslo ir technologijų populiarinimu, keliaujančia Afrikos meno paroda ir visuomenės dalyvavimo skatinimu.

Lapkričio mėn. įsigaliojus pataisytam Kotonu susitarimui, prasidėjo naujas ES pagrindinės vystomojo bendradarbiavimo priemonės – partnerystės su 79 Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno šalimis – etapas. Pataisytame susitarime partnerystė atnaujinta atsižvelgiant į pasaulinius pokyčius ir didėjančią regioninės integracijos svarbą, saugumo ir vystymosi sąveiką ir nuolatinę su ŽIV/AIDS ir aprūpinimu maistu susijusias problemas. Pagrindinio pagalbos AKR finansavimo šaltinio Europos plėtros fondo (EPF) biudžetas 2010 m. pasiekė rekordinį 3,32 mlrd. EUR lygį, palyginti su 3,13 mlrd. EUR 2009 m. Taigi, visi 2008 m. pradėto 10-ojo EPF išteklių turėtų būti skirti kaip numatyta iki 2013 m.

2010 m. Komisija įgyvendino Afrikai skirtas paramos biudžetui programas (495 mln. EUR), kurių tikslas – mažinti skurdą didelį dėmesį toliau skiriant TVT. Be to, ji toliau siekė kovoti su trumpalaikiu ekonominės krizės fiskaliniu poveikiu pažeidžiamiausioms šalims – taikė pažeidžiamumo FLEX priemonę, kurią taikant galima tęsti kovos su skurdu programas, kai apribojamas biudžetas. ES aktyviai kovojo su badu Afrikoje – įgyvendino maisto priemonę ir konkrečius aprūpinimo maistu projektus. Daug ES projektų regione taip pat tiesiogiai skirti su sveikata susijusiems TVT. ES tęsė veiksmus pažeidžiamose šalyse ir atlieka pagrindinį vaidmenį tokiuose sektoriuose kaip demokratinis valdymas, teisingumas, saugumo sektoriaus reforma, infrastruktūra, viešųjų finansų valdymas ir kaimo plėtra.

2010 m. ekonominiai santykiai su ES kaimynėmis Rytų Europoje ir pietų Viduržemio jūros regione pagerėjo, tačiau demokratinių reformų ir pagrindinių teisių srityje padaryta nepakankama pažanga. Tokia išvada padaryta Komisijos Europos kaimynystės politikos vertinimo ataskaitoje ir gegužės mėn. priimtame ketvirtajame EKP ataskaitų rinkinyje⁵. Iš to aiškiai matyti, kokią naudą šalims partnerėms duoda santykiai su ES. Padaryta didžiulė pažanga transporto, energetikos, klimato kaitos, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros ir sveikatos bei švietimo srityse. Rytų partnerystės regione tęsėsi derybos dėl tvirtesnio asociacijos ir laisvosios prekybos susitarimo su Ukraina, o derybos dėl asociacijos susitarimo pradėtos su Moldova, Armėnija, Azerbaidžanu ir Gruzija. Gruodžio mėn. užbaigtas septintasis lėtai vykstančių derybų dėl naujo susitarimo su Rusija, kuri nepriklauso EKP, raundas. Kalbant apie pietų kaimynystę, kovo mėn. Maroke vyko aukščiausiojo lygio susitikimas Maroko kaip ES partnerio aukštesnio lygio statusui pažymėti. Du kartus (vieną kartą birželio mėn., vėliau – lapkričio mėn.) nepavyko surengti Viduržemio jūros šalių sąjungos aukščiausiojo lygio susitikimo.

Pagalbą EKP regionui ES pirmiausia skyrė šiose srityse – darbo vietų kūrimas, investicijų aplinkos gerinimas, geras valdymas, socialinės infrastruktūros kūrimas ir parama

---

⁵ COM(2010) 207, 2010 5 12.

administracinėms, ekonominėms ir socialinėms reformoms. Sudėtingiausia socialinė padėtis tebėra Okupuotojoje Palestinos teritorijoje, kur, nepaisant humanitarinės pagalbos, socialiniai ir ekonominiai rodikliai 2010 m. nepagerėjo ir daugiau nei 30 proc. Palestinos gyventojų tebegyvena skurde.

2008–2010 m. pagal Kaimynystės investicijų priemonę paremti 35 transporto, aplinkos ir energetikos projektai, taip pat pagal tą pačią priemonę suteiktos dotacijos socialiniams ir privatesiems sektoriams (iš viso 260 mln. EUR). Tai padėjo sutelkti 9,4 mlrd. EUR vertės tarptautinių finansų institucijų investicijų.

ES ir Azijos santykiai tampa vis sudėtingesni. Ekonominis ir politinis Azijos šalių vystymasis lemia didžiulius pokyčius, turinčius poveikio pasaulio ryšių pusiausvyrai. Spalio mėn. ES surengė aukščiausio lygio susitikimą su Kinija, o gruodžio mėn. su Indija. Daug ryšių užmezgta regioniniu lygmeniu, pvz., su ASEAN (Pietryčių Azijos valstybių asociacija) arba dvišaliu pagrindu. Svarbios temos buvo tarpusavyje susiję klausimai, pvz., aplinka ir klimato kaita. Pasirašyti ar derinami partnerystės arba laisvosios prekybos su Indija, Indonezija, Mongolija, Filipiniais ir Vietnamu.

Azijos ekonomikos gyvybingumas ir sparti industrializacija su Kinija ir Indija priešakyje yra išpūdingi. Tačiau, nors auganti vidurinioji klasė iš to gavo labai daug naudos, Azijoje tebegyvena du trečdaliai pasaulio neturtingųjų. Todėl parama vystymuisi tebėra vienas prioritetinių ES veiksmų Azijoje darbotvarkės punktu, pirmiausia dėmesį skiriant skurdo mažinimui, sveikatos priežiūrai ir švietimui.

Pereinamojo laikotarpio Vidurio Azijos šalių ekonomika per paskutinį dešimtmetį labai išaugo, tačiau itin nukentėjo nuo pastarojo meto krizės. ES parama pirmiausia siekiama pagerinti gyvenimo lygį, vystyti socialinį sektorių ir sukurti socialinės apsaugos tinklą. Taip pat siekiama tobulinti teisinę valstybę ir viešąjį valdymą. Sukurta investicijų priemonė Vidurio Azijai, pagal kurią derinamos dotacijos ir paskolos energetikos, aplinkos, mažųjų ir vidutinių įmonių ir socialinės infrastruktūros srityse.

Gegužės mėn. Madride vyko metinis ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų regiono šalių aukščiausio lygio susitikimas. Po šešerių stagnacijos metų atnaujintos ES ir MERCOSUR derybos dėl asociacijos susitarimo ir numatyti keli 2011 m. derybų raundai ir tvarkaraštis. Aukščiausio lygio susitikime pristatyta Lotynų Amerikos investicijų priemonė (LAIF) ir patvirtintos derybų dėl asociacijos susitarimo su Centrinės Amerikos šalimis ir ES ir Kolumbijos bei Peru prekybos susitarimo išvados. Kovos su narkotikais tema taip pat buvo svarbi ES ir Lotynų Amerikos šalių bendradarbiavimo dalis, visų pirma kovos su narkotikais operacijų sąnaudos ir priemonės, kuriomis siekiama spręsti narkotikų tranzitą iš Lotynų Amerikos per Vakarų Afriką į Europą. Gegužės mėn. Europos Komisija pirmą kartą priėmė Kubos šalies strategijos dokumentą, kuris bus būsimo dvišalio bendradarbiavimo pagrindas.

Maždaug 40 proc. Lotynų Amerikos gyventojų gyvena skurde. 2010 m. Komisija patvirtino 24 veiksmus Lotynų Amerikoje, kurių bendra vertė – 356 mln. EUR. Pagrindinės sritys susijusios su kova su skurdu, socialine sanglauda, tarpusavio pažinimu ir suvokimu, tvariu vystymusi, kova su narkotikais, prekyba ir privačiuoju sektoriumi.

Tarpusavyje susijusių klausimų integravimas

Visus metus ES kartu su vystymosi partneriais sprendė tarpusavyje susijusius ir visoms ES vystymosi politikos sritims svarbius klausimus. ES siekia, kad šie klausimai būtų

neatsiejama visų vystymosi veiklos sričių dalis. Du iš šių klausimų – naujos biologinės įvairovės programos ir klimato kaita – nagrinėti Nagojoje ir Kankune vykusiose konferencijose. Nagojos derybos užbaigtos priėmus Protokolą dėl galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir 2011–2020 m. strateginį planą. Kankuno konferencijoje priimti konkretūs sprendimai ir atnaujintos derybos dėl naujo tarptautinio klimato režimo, taikytino baigus galioti Kioto protokolui, kurios nutrūko po 2009 m. Kopenhagos susitikimo, pasibaigusio nepasiekus susitarimo.

Demokratinis valdymas – tai dar vienas įvairioms sritims svarbus klausimas, kurį sprendama ES teikė konkretiems sektoriams skirtą paramą ir vykdė informavimo bei supratimo didinimo veiklą. Valdymo klausimas vis išskyla politiniuose dialoguose su šalimis partnerėmis. Valdymas labai svarbus siekiant sukurti tinkamą investicijų aplinką, užtikrinti gerą viešųjų finansų valdymą, sumažinti korupciją ir stiprinti institucijas.

Lyčių lygybė – vienas iš penkių principų, kuriais grindžiama ES vystymosi politika. Birželio mėn. priimtas ES lyčių lygybės ir galių suteikimo moterims vystomojo bendradarbiavimo srityje veiksmų planas. Jo tikslai – sustiprinti ES pastangas skatinti lyčių lygybę besivystančiose šalyse ir įgyvendinti Tūkstantmečio vystymosi tikslus. 2010–2015 m. veiksmų planu bus užtikrinta, kad lyčių klausimai būtų įtraukiami į metinius ir daugiamečius ES vystymosi programų ir projektų planus.

Pagal Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę finansuojami visame pasaulyje susijusiose ES politikos srityse vykdomi žmogaus teisių projektai ir iniciatyvos. Tai konkreti ES ketinimo įtraukti paramą demokratijai ir žmogaus teisėms į visas išorės politikos sritis išraiška. Dalis Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės biudžeto lėšų skiriama mažos apimties projektams atskirose šalyse. Vieni iš prioritetinių klausimų – moterų bei vaikų teisės ir nepilnamečių apsauga. Pagal Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę taip pat rengiamos rinkimų stebėjimo misijos ir vykdomi paramos rinkimams projektai. 2010 m. pagal šią priemonę veikla buvo vykdoma beveik 20 šalių, daugiausia Afrikoje, o bendros jos išlaidos – 100 mln. EUR.

Aprūpinimas maistu

Gegužės mėn. ES priėmė naują aprūpinimo maistu politikos programą⁶. Pagal ją numatyta teikti pagalbą ūkininkams ir smulkiems ūkininkams skurstančiose šalyse visame pasaulyje bei paramą pažeidžiamoms visuomenės grupėms ir rengti regioninio žemės ūkio bei aprūpinimo maistu politikos priemones. Į naująją politikos programą perkeliamos greito atsako maisto priemonės, pagal kurią 50 tikslinių šalių 2009–2011 m. numatyta skirti 1 mlrd. EUR, temos. Iki 2010 m. pabaigos paskirstyta visa suma ir 80 proc. jos jau išmokėta.

Be to, 2010 m. ES pagalbą maistu ir kitą neatidėliotiną pagalbą suteikė daugiau kaip 150 mln. nuo gaivalinių nelaimių ar žmogaus sukeltų katastrofų nukentėjusių žmonių 80 šalių visame pasaulyje. Galutinis biudžetas viršijo 1 mlrd. EUR.

Tolesnė veikla

Dėl lėtos pažangos įveikiant pasaulinę krizę, didesnių maisto bei energijos kainų ir piliečių spaudimo siekti demokratiškesnių pokyčių, visų pirma kai kuriose Viduržemio jūros regiono ir

---

⁶ COM(2010) 126 galutinis, 2010 2 31, ir COM(2010) 127 galutinis, 2010 3 31.

Artimųjų Rytų šalyse, susidarė naujos sąlygos vykdyti ES vystymosi politiką 2011 m. ir vėliau. Šių uždavinių sprendimas ir pagalbos prioritetų įgyvendinimas bus pagrindinė užduotis 2011 m.

Vienas iš šių prioritetų – tolesnės priemonės po susitikimo dėl Tūkstantmečio vystymosi tikslų, kuriomis užtikrinama, kad ES ir valstybių narių vystymosi politika turėtų kuo didesnę poveikį siekiant šių tikslų. ES įsipareigojusi spartinti procesą, kad Tūkstantmečio vystymosi tikslai būtų pasiekti per laikotarpį nuo dabar iki 2015 m. Dėl klimato kaitos – ES imsis tolesnių su Kankuno susitarimu susijusių veiksmų ir bendradarbiaus su besivystančiomis šalimis partnerėmis, besirengdama kitoms deryboms dėl veiksmų nustojus galioti Kioto protokolui, kurios 2011 m. gruodžio mėn. vyks Durbane. ES daugiausia „skubios pradžios“ finansavimo skiria klimato kaitai mažinti ir mažiausiai išsivysčiusių šalių prisitaikymui remti, taip pat nedidelėms salose esančioms besivystančioms valstybėms. 2012 m. birželio mėn. vyksiančioje JT tvaraus vystymosi konferencijoje ES turės galimybę pristatyti savo tikslą remti perėjimą prie ekologiškesnės ekonomikos besivystančiose šalyse.

ES taip pat parengs poziciją, kurią pateiks aukšto lygio pagalbos veiksmingumo susitikime, kuris lapkričio mėn. įvyks Busane, ir ketvirtojoje JT konferencijoje mažiausiai išsivysčiusių šalių klausimais, kuri gegužės mėn. įvyks Stambule.

ES ne tik stiprins bendradarbiavimą pagalbos srityje su JAV, Japonija ir tarptautinėmis finansų institucijomis, bet ir aktyviai remia besiformuojančios ekonomikos šalis, kaip vystymosi partneres. Jų užduotys apima Pietų–Pietų programas ir projektus, taip pat trišalį bendradarbiavimą su įprastiniais paramos teikėjais. Europos Komisija, kuriai atstovaus vystymosi darbo grupė, dalyvaus vykdant tolesnius veiksmus po lapkričio mėn. Seule įvyksiančio Didžiojo dvidešimtuko susitikimo. Ji taip pat skatins tolesnę vystymąjį bendradarbiavimą su Kinija ir Afrika.

Europos Komisija parengė savo 2011 m. plačių užmojų reformų programą, kurią sudaro kelios politikos iniciatyvos, įskaitant tolesnes priemones, susijusias su konsultacijomis dėl būsimos ES vystymosi politikos. Siekiama, kad ši programa besivystančias šalis paskatintų didinti savo vidaus pajėgumus, kad būtų skatinamas įtraukus bei tvarus augimas, ir telkti savo ekonominius, gamtos ir žmogiškuosius išteklius. Komunikate, kuris bus paskelbtas vėliau 2011 m., bus nustatyta laikotarpio iki 2020 m. ES paramos vystymuisi programa.

Komisija taip pat paskelbs komunikatus dėl paramos biudžetui ir dėl investicijų bei augimo besivystančiose šalyse. Ji paskelbs ataskaitas dėl oficialios ES ir valstybių narių teikiamos paramos vystymuisi ir dėl vystymosi politikos derėjimo su kitomis ES politikos sritimis, kuriose bus įvertinti ES veiklos rezultatai sprendžiant šiuos penkis pagrindinius klausimus: besivystančių šalių integracija į pasaulinę ekonomiką, aprūpinimas maistu, klimato kaita, migracija ir saugumas. 2011 m. Komisija tai pat parengs 2014–2020 m. finansinio laikotarpio pasiūlymus dėl ES biudžeto išlaidų struktūros, įskaitant paramai vystymui numatytą asignavimų skyrimą.

Institucijų lygmeniu – dėl Lisabonos sutartimi įvykdytų pokyčių turėtų pagerėti ES pagalbos programavimas ir valdymas. Svarbiausi pokyčiai:

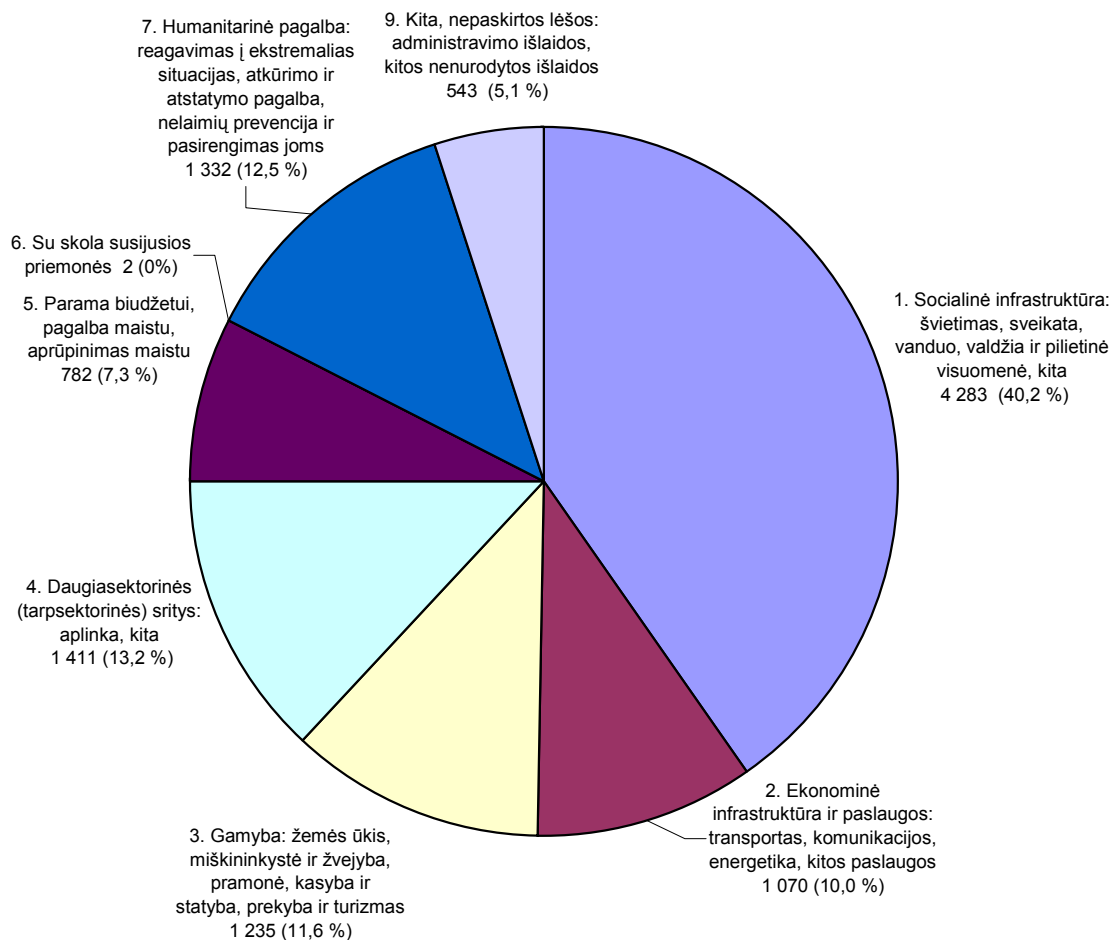
- paskirtas Sąjungos vyriausiasis įgaliojtinis užsienio reikalams ir saugumo politikai, kuris, veikdamas kaip Komisijos pirmininko pavaduotojas, yra atsakingas už Sąjungos išorės veiksmų nuoseklumą ir pirmininkauja Užsienio reikalų tarybai;

- įsteigta Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT), kuri atsiskaito Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Europos Vadovų Tarybos pirmininkui ir Komisijai;
- atsirado naujų galimybių valstybėms narėms glaudžiau bendradarbiauti ir rengti bendras programas.

Ši nauja struktūra, kartu su 2014–2020 m. numatytais pakankamais finansiniais ištekliais, padės ES sustiprinti savo, kaip svarbios tarptautinės veikėjos ir pasaulinio vystymosi rėmėjos, statusą.

1 lentelė. Pasiskirstymas pagal sektorius

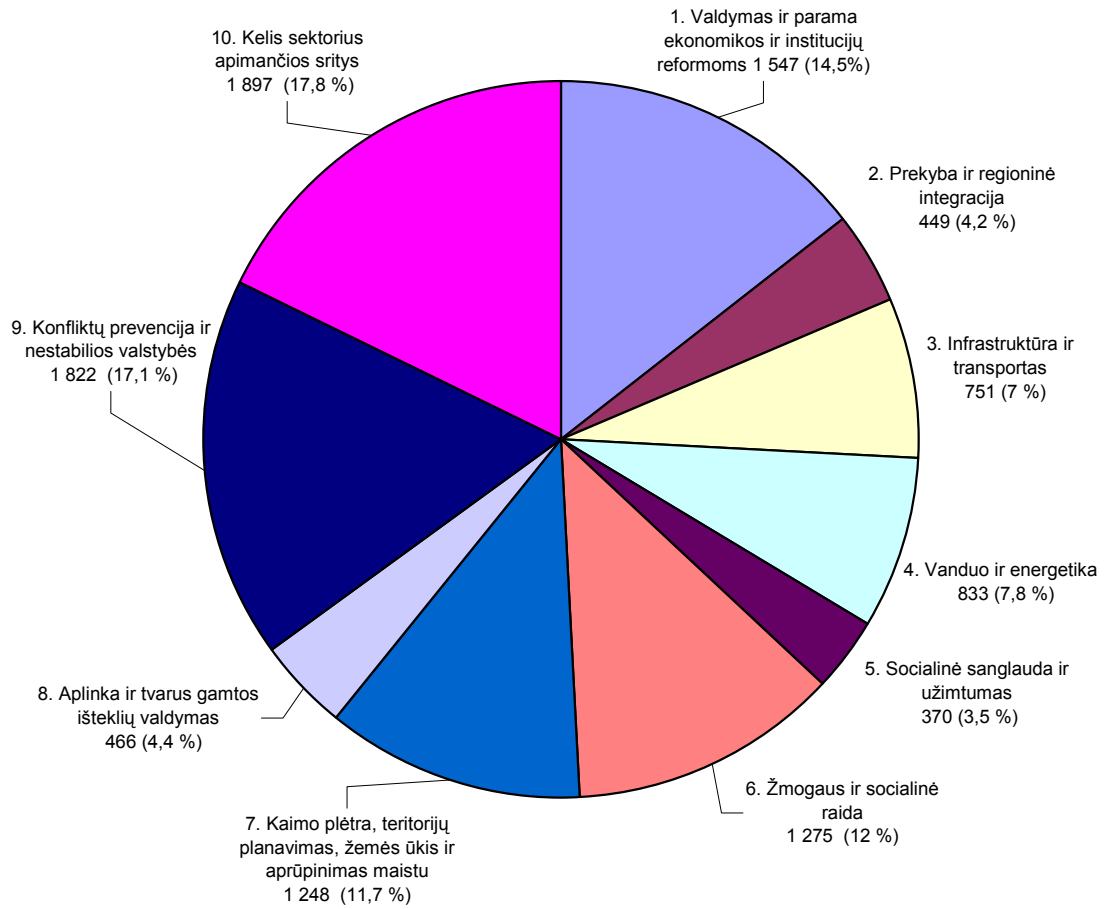
2010 m. įsipareigojimai (mln. EUR)

Europos Komisijos valdomi oficialios paramos vystymuisi ištekliai

2 lentelė. Europos konsensusas. ES vystomojo bendradarbiavimo sritys

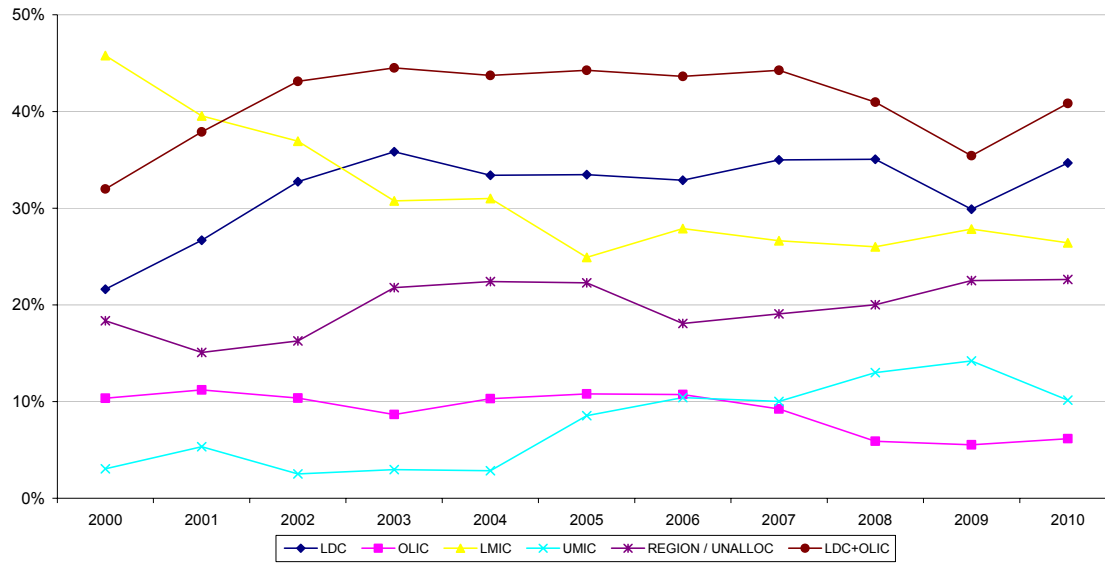
2010 m. įsipareigojimai (mln. EUR)

Europos Komisijos valdomi oficialios paramos vystymuisi ištekliai

3 lentelė. 2000–2010 m. skurdo mažinimo priemonės

Išmokos

LDC (*Least Developed Countries*) – mažiausiai išsivysčiusios šalys

OLIC (*Other Low Income Countries*) – kitos mažas pajamas gaunančios šalys

LMIC (*Lower Middle Income Countries*) – šiek tiek mažiau nei vidutinės pajamas gaunančios šalys

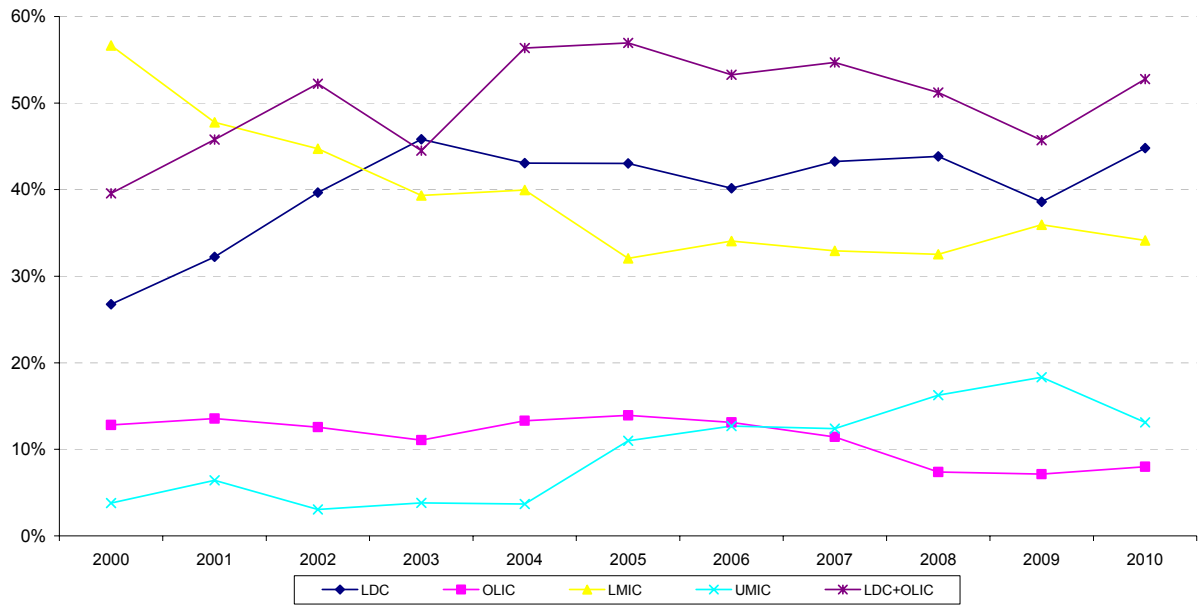
UMIC (*Upper Middle Income Countries*) – šiek tiek daugiau nei vidutinės pajamas gaunančios šalys

REGION / UNALLOC – regioninės programos ir nepaskirstytos lėšos

Regioninių programų ir nepaskirstytos lėšos taip pat skiriamos skurdžiausioms šalims (LDC ir OLIC).

2008 m. įsigaliojusiam Paramos vystymuisi komiteto sąraše tam tikros mažas pajamas gaunančios šalys (OLIC) buvo priskirtos prie šiek tiek mažiau nei vidutinės pajamas gaunančių šalių (LMIC) – tai Kamerūnas, Žalioji Kyšulys, Indija, Moldovos Respublika, Mongolija, Nikaragva ir Kongo Respublika.

3A lentelė. 2000–2010 m. skurdo mažinimo priemonės
Išmokos

LDC (*Least Developed Countries*) – mažiausiai išsivysčiusios šalys

OLIC (*Other Low Income Countries*) – kitos mažas pajamas gaunančios šalys

LMIC (*Lower Middle Income Countries*) – šiek tiek mažiau nei vidutines pajamas gaunančios šalys

UMIC (*Upper Middle Income Countries*) – šiek tiek daugiau nei vidutines pajamas gaunančios šalys

Siekiant suderinti šioje rodyklėje pateikiamus duomenis su kitais paramos teikėjais, ji sudaryta neatsižvelgiant į regioninius ir finansavimo dar negavusius projektus.

2008 m. įsigaliojusiame Paramos vystymuisi komiteto sąraše tam tikros mažas pajamas gaunančios šalys (OLIC) buvo priskirtos prie šiek tiek mažiau nei vidutines pajamas gaunančių šalių (LMIC) – tai Kamerūnas, Žaliasis Kyšulys, Indija, Moldovos Respublika, Mongolija, Nikaragva ir Kongo Respublika.